

Calcutta

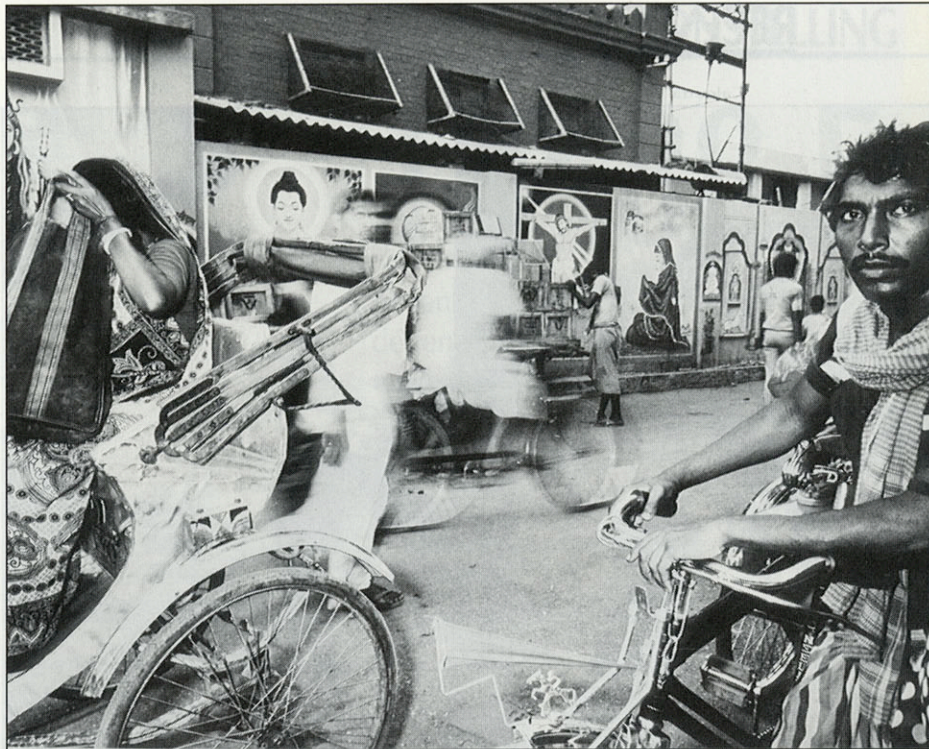

Grand Prix
TIP
Fribourg '88

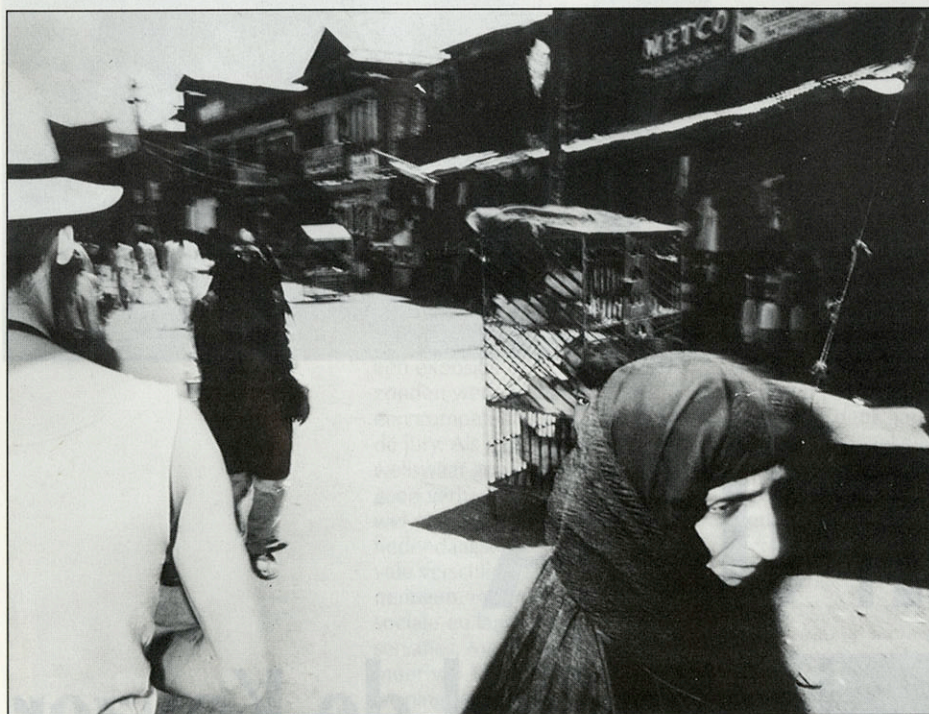
INDIA

volgens Carl de Keyzer

Carl de Keyzer, geboren in 1958, is een succesvol man. Zijn fotogalerie XYZ, naast de sexbioscoop ABS in de Brabantdam in Gent, bestaat nog steeds dankzij zijn bezielende kracht. Hij is deeltijds docent fotografie aan de vooruitstrevende Academie van Gent. Met zijn fotografie won hij alle de laatste jaren georganiseerde Belgische fotoprijzen, grote en kleine. Hij mocht zich verheugen in lovende recensies en talrijke publikaties.

Benares

Srinagar

In de herfst van vorig jaar begon hij internationaal succes te verwerven mede dankzij de uitgave van het fotoboek India. Onlangs won hij, als klap op de vuurpijl, de "Oscar" van de fotografie, de belangrijke prijs in het Zwitserse Fribourg. Een grote eer betekent dit. Zo is hij in een stroomversnelling terecht gekomen. Alle deuren zullen voor hem openstaan. Voortaan kan hij kiezen uit allerlei mogelijkheden om zijn fotografische toekomst te bepalen.

Als je als westerling verre vreemde landen en continenten bezoekt, geraak je niet uitgekeken

op het totaal andere. Sommigen zullen zich daaraan ergeren. Dat zijn de toeristen. Ze trekken in groepen rond. Veilig in bus of vliegtuig die hen het comfort garanderen waarop ze zo gesteld zijn. In een luxueus hotel verblijven ze. Keurig volgen ze de reisleader of gids om de traditionele trekpleisters te bezoeken. Ze krijgen slechts te zien wat je in elke reisgids als de te bezichtigen plekken wordt aangeraden. Echte reizigers doen het anders. Vanzelfsprekend reizen ze alleen, hoogstens met een gezelschap. Ze zoeken het zelf uit. Ze vermijden het zich te laten inpalmen door de gemakkelijkste

manier om zich te verplaatsen, om te overnachten. Ze hebben zich op voorhand geïnformeerd, over land en volk, over de geschiedenis ervan. Daarvoor raadpleegden ze allerhande informatie, die je over het algemeen niet zult aantreffen in de eerste de beste reisgids. Deze echte reizigers nemen geen aanstoot aan de mensen in de landen die ze bezoeken. Ze trachten te begrijpen waarom ze anders zijn, waarom ze anders reageren. Al wat hen onder het oog valt interesseert hen, willen ze doorgronden en indien mogelijk verklaren. Als hun talenkennis zover reikt, zoeken ze contact. Ze stellen vragen.

Zo beschreef, meer dan honderd jaar geleden, Gustave Flaubert een reis naar de Oriënt. In de jaren twintig van onze eeuw schreef Henri Michaux een dichtelijke tekst over een avontuurlijke tocht door het tropische Ecuador. Nu kennen wij Paul Theroux (De grote spoorwegbaan), Lieve Joris (Terug naar Kongo), Inez van Dulleman (Viva Mexico! een kroniek) en natuurlijk Cees Nooteboom.

Zo fotografeerde in de jaren vijftig Robert Frank zijn "Americans", tien jaar later Josef Koudelka zijn "Gypsies" en nu Sabastiao Salgado zijn "Autres Amériques", om Koen Wessings "China" zeker niet te vergeten.

Die schrijvers, die fotografen brachten treffend geformuleerde verslagen van hun reizen, waar eigen gedachten en bedenkingen duidelijk in doorklinken, zodat lezers van de teksten en kijkers van de foto's goede, boeiende informatie hebben. Ze schrijven, ze fotograferen ook mooie teksten, foto's. Het wordt dan een genoegen als je die boeken in je bezit hebt en ze dikwijls ter hand kunt nemen. Ze blijven je boeien. Dat komt omdat je er een eenheid in vindt tussen een rijke inhoud en een verantwoord vorm. Er is dus sprake van een perfect samenspel tussen wat geschreven of gefotografeerd werd en de manier waarop. Je moet kunnen schrijven, kunnen fotograferen, anders zal het nooit wat worden, maar dit kunnen mag niet de bovenhand halen. Vorm zonder een rijke inhoud, zonder belangrijke gegevens, leidt tot eentonigheid, tot verveling, zodat je na een tijd erop uitgekeken raakt.

Carl de Keyzer heeft - niemand hoeft mijn mening te delen - zijn foto's vooral "mooi" willen maken. Hij heeft gezocht naar een werkwijze, middenformaat camera en krachtige invulflits, om verbluffende foto's te hebben, waarvan je je zult afvragen - zeker diegenen die niet op de hoogte zijn van fotografische technieken - hoe hij dat heeft kunnen doen. Ze zijn mooi, zijn foto's! Ze worden een schittering voor het oog! Ze stralen licht uit. Ze zijn licht. Ongeëvenaard meesterlijk zijn ze op dit terrein. Maar ze zijn onvoldoende "India". Ze zijn te vaak maar een afbeelding van lachende, poserende Indische mensen.

Na eeuwen van inwijking is de Indiase bevolking zeer verscheiden geworden. Daarbij zijn verschil in godsdienst en het klasseonderscheid

Allepey

er de oorzaken van smeulende en soms aan de oppervlakte tredende conflictsituaties. Een dialoog is moeilijk: veel onderling van elkaar afwijkende dialecten worden er gesproken, zodat men het Engels als een soort officiële taal heeft moeten aannemen. Er zijn kapitaalachtige, welstellende mensen, maar er is de overstelpende armoede, die je niet over het hoofd kunt zien, waarvan je "kapot" bent als je je temidden van de haast immense mensenzee begeeft in steden als Bombay, Calcutta, Madras.

Carl de Keyzer fotografeert dit India met zijn levensgrote problemen niet. Het zijn natuurlijk zijn foto's. Het is zijn keuze. Dat is zijn goed recht. Toch heb ik me tot op heden met deze keuze niet kunnen verzoenen.

Max Pam, de Australische fotograaf die ook in India heeft gewerkt, Martin Parr de Engelsman, William Klein in zijn recente madefoto's en nog andere fotografen deden het voor: een kunstlichtbron met name een flitsapparaat gebruiken in combinatie met bestaand licht. Details zul je beter kunnen zien. Schaduwen worden ontsluit. Mensen, gebouwen, alle beeldelementen

zijn goed te onderscheiden. De daarbij aangevonden lage sluitersnelheid (een halve, één seconde) veroorzaakt dubbele contouren, zeker rondom bewegende onderwerpen. De mensen krijgen dan een soort aureool mee. Een fenomeen dat de arme Indiërs een nog gelukkiger aanblik verleent. Schilderde men vroeger niet zo'n aureool rond het hoofd van een heilige om aan te geven dat hij het eeuwige geluk bereikt had? Het is in mijn ogen zo'n artificieel trucje. Anderen zullen misschien dit nu een toppunt van suggestieve fotografie vinden. Met Carl de Keyzer heeft deze manier van fotograferen nochtans zijn perfectie bereikt. Hij heeft, om het met een germanisme te zeggen, school gemaakt. Velen, en zeker in Vlaanderen, ontdekten plots opnieuw de flitsapparatuur. Ik blijf het meesterlijk vinden dat je als fotograaf (als Rembrandt, een voorganger!) het bestaande licht ziet. Met dit licht als bondgenoot of tegenspeler je opname maakt. De foto die dan ontstaat, uit dit samenspel van licht en schaduw, verkrijgt een diepere betekenis. Ze is zonder franjes. Recht voor de vuist. Hoe kan ik daarom genieten van Salgado, Wessing, maar vooral van Koudelka!

Reizigers die schrijven, die fotograferen, beiden dragen het hunne bij om voor ons en voor volgende generaties de wereld met taal en beeld te beschrijven om zo tot een beter begrip ervan te komen. Toch vind ik het jammer dat het slechts in zeldzame gevallen tot een samenwerking tussen schrijver en fotograaf mag komen. Hoe vollediger, hoe boeiender zou een reisverslag dan kunnen worden. Carl De Keyzer heeft het geprobeerd om naast het fotograferen ook te schrijven: in ruitjesschriften tekende hij zijn reisverslag op. Uiteindelijk is het niet veel meer geworden dan het neerschrijven van dagelijkse beslommeringen omtrent apparatuur, logies, eten en drinken. In enkele gevallen vermeldt hij welk voorval er aan welke foto verbonden is. Een goede tekst, als hij erin geslaagd was die te schrijven, had van zijn Indiaboek een tijdloos document kunnen gemaakt. Toch haal ik één zin aan, want die geeft namelijk weer hoe hij te werk ging: "Ik lijk een flitsende god vanop die riksja en zo bekijken ze me ook precies."

XAVIER ROMBOUTS